

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

TURİZMDE COĞRAFI GÖRÜNÜM VE DENEYİMSEL ÖĞRENME: BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM

Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe ÖZOĞUL BALYALI¹

Dünya Turizm Örgütü (2010) ve Avrupa Seyahat Komisyonu'nun (ETC) (2020) Demografik Değişim ve Turizm raporu, modern toplumlardaki demografik değişikliklerin turizm gelişimi için yeni zorluklar ve fırsatlar yarattığını vurgulamaktadır. Buna göre, gelecek nesillerin turizm davranış ve tutumları araştırmaya değer konular olarak kabul edilmektedir (Caber vd., 2020). Avrupa Seyahat Komisyonu (2020), Z Kuşağı yetişkinliğe ulaştıkça Afrika, Latin Amerika ve Güneydoğu Asya gibi doğurganlığın yüksek olduğu bölgelerde turizmde önemli bir artış öngörmektedir. Bu bağlamda, Z kuşağının deneyimleri ve algıları, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde turizmin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Diğer taraftan turizmin mekansallığına yapılan vurgu, günümüz turizm araştırmalarının önemli bir bileşenidir (Jacobsen, 2007). Çünkü turizm açısından şehirleri, binaları ve harabeleri başka bir ifade ile coğrafi görünümü görmek için seyahat ediyoruz (Azara, 2008). Mekanlar sadece kısıtlı alanlar değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin ve kimliklerin oluştuğu, mekan duygusunun geliştirildiği ortamlardır (Agnew, 2015). Bu karşılıklı etkileşim turist deneyimini oluşturmaktadır. Bu deneyimin tatmini ve benzersizliği, destinasyonun coğrafi görünümü ile yakından ilgilidir. Coğrafi görünüm, bir destinasyonun fiziksel, beşeri ve algısal coğrafi görünümünü kapsayan bir olgu olarak kabul edilmektedir (Maciocco, 2008).

Fiziksel coğrafi görünüm, belirli bir destinasyondaki morfolojik özellikler, iklim ve bitki örtüsü gibi fiziki coğrafya özelliklerini ifade etmektedir. Beşeri coğrafi görünüm, destinasyonun mimarisi, altyapı özellikleri ve geleneksel mutfağı gibi doğrudan insan müdahalesi ile inşa edilen unsurları vurgulamaktadır. Akgiş İlhan vd. (2022a)'nin de dikkat

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü öğretim üyesi.

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

çektığı gibi turistlerin farklı sosyal konumları, ifade edilen coğrafi görünüm bileşenlerine ilişkin algılarını farklılaştırmaktadır. Dolayısıyla coğrafi görünüm yeni bir boyut kazanmıştır. Algısal coğrafi görünüm, turistlerin destinasyona ilişkin duygusal durumları ile karakterize edilmektedir. Turizmde coğrafi görünümün bu çok boyutlu yapısı ve destinasyonlarda coğrafi görünüm analizi bütüncül turizm politikaları geliştirmede faydalı bir araç olarak kullanılabilir. Buna göre, etkili turizm planlaması için turizmde coğrafi görünümün kapsamlı bir şekilde anlaşılması önemlidir (Akgiş İlhan vd., 2022a). Çok boyutlu bir araştırma bağlamına dayalı olarak, coğrafyalar etrafında turizm geliştirme ve planlamanın farklı bağlamsal yönleri tanımlanmalıdır (Saarinen vd., 2017). Turizm coğrafyası bağlamında coğrafi görünüm, somut ve sezgisel doğası nedeniyle, turist ile ziyaret edilen yer arasındaki gelişen ilişkilerin analizinde en temel coğrafi ortamdır. Coğrafi görünüm, kolay ve hazır erişilebilirliği, temsili ve ilişkisel özellikleri nedeniyle hem turizm için gerçek bir sahne hem de turizm yoluyla coğrafi değişimi analiz etmek için harika bir araçtır (Terkenli, 2002).

Turizm araştırmalarının önemli odağını oluşturan coğrafi görünüm, turizm coğrafyası ve turizm eğitiminin de ayrılmaz bir bileşenidir. Coğrafi görünüm, özellikle turizm alanı ile ilgili birçok derste yer almaktadır. Coğrafi görünüm genellikle turizm coğrafyası derslerinde anlatılmakta ve çeşitli sınıf ortamlarında görsel sunumlarla desteklenmektedir (Günay Aktaş, 2016). Bu kavramlarla ilgili bilgilerin öğretilmesinde uygun öğretim yöntemlerinin ne olması gerektiğinin tartışıldığı az sayıda araştırma bulunmaktadır.

Bu bakış açısından hareketle turizmde coğrafi görünümün nasıl öğretileceği ve coğrafi görünüm algısının nasıl ölçüleceği sorunsal gündeme gelmiştir. Akgiş İlhan vd. (2022b), turizmde coğrafi görünümün öğretilmesinde Kolb'un deneyimsel öğrenme teorisi temelinde bir model önermiştir. Eğitim ile ilgili araştırmalarda deneyimsel öğrenmenin etkili bir metod olduğu vurgulanmaktadır. Uygulamalı bir yaklaşım olan deneyimsel öğrenme, öğrencilerin derslere yönelik dikkatini çekmekte ve sürdürülebilmekte (Arcodia ve Dickson'a 2009); teorik bilgiyi uygulamaya dönüştürmelerine ve öğrendikleri bilgileri sentezlemelerine yardımcı olmakta (Ruhanen, 2005) ve yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri gibi becerilerin kazanılmasına katkı sağlamaktadır (Papamarcos, 2002).

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

Yazarlar turizmde coğrafi görünümün öğretilmesinde deneyimsel öğrenme yönteminin rolünü keşfetmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda yazarlar küçük ama bir destinasyon olarak zengin doğal, tarihi ve kültür dokusuna sahip Eskişehir ilinin Sivrihisar ilçesinde bir uygulama gerçekleştirmiştir. Çalışma, bir grup gönüllü lise öğrencisi ile saha gözlemleri yapılarak ve bu gözlemlerden elde edilen sonuçların analiz edilmesiyle ortaya çıkmıştır.

Coğrafi görünümü anlamamanın ve öğrenmenin temelinde deneyimlemek olmalıdır. Bu nedenle, öğrencilerin coğrafi görünümü anlamalarını ve öğrenmelerini sağlamak için pratik ve teorik eğitimi birleştiren bir öğretim modeline ihtiyaç duyulmuştur. Önerilen model, karma bir araştırma tasarımı kullanılarak üç kısımda tasarlanmıştır; deneyimsel öğrenmenin bileşenleri olarak teorik eğitim çalıştayı, saha çalışması, nitel veri analizi ve tematik haritalama. Coğrafi görünümle ilgili somut deneyim, yansıtıcı gözlem, soyut kavramsallaştırma ve aktif deney yoluyla öğrencilerin bilgiye erişmesine olanak sağlayacak bir yaklaşıma benimsenmiştir:

- Somut Deneyim: Öğrencilerin bir turist olarak Sivrihisar şehrinde gezmeleri
- Yansıtıcı gözlem: Sivrihisar'da gözlem ve veri toplama

Resim 1a

Resim 1b

Resim 1c

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

Resim 1. Saha çalışması: Gezi, gözlem ve veri toplama

- Soyut kavramsallaştırma: Nitel veri analizi ve tematik haritalama atölyesi
- Aktif deney: Öğrenciler tarafından tematik haritaların çizilmesi

ALGISAL COĞRAFİ GÖRÜNÜM TEMALARI	
101	Harita ve temsiliyet algıları
102	Harita ve GIS
103	Coğrafya
104	Algısal algılar
105	Algısal algıların etkileri
106	Algısal algıların etkileri
107	Algısal algıların etkileri
108	Algısal algıların etkileri
109	Algısal algıların etkileri
110	Algısal algıların etkileri
111	Algısal algıların etkileri
112	Algısal algıların etkileri
113	Algısal algıların etkileri
114	Algısal algıların etkileri
115	Algısal algıların etkileri
116	Algısal algıların etkileri
117-118-119	Algısal algıların etkileri
120	Algısal algıların etkileri
121	Algısal algıların etkileri
122	Algısal algıların etkileri
123	Algısal algıların etkileri
124-125	Algısal algıların etkileri
126	Algısal algıların etkileri
127	Algısal algıların etkileri
128	Algısal algıların etkileri
129	Algısal algıların etkileri
130	Algısal algıların etkileri
131-132-133	Algısal algıların etkileri
134	Algısal algıların etkileri
135	Algısal algıların etkileri
136-137	Algısal algıların etkileri
138	Algısal algıların etkileri
139	Algısal algıların etkileri
140	Algısal algıların etkileri
141	Algısal algıların etkileri

Resim 2a

Resim 2b

Resim 2. Nitel veri analizi ve temaların haritalanması

Sonuçlar deneyimsel öğrenme yönteminin turizmde coğrafi görünümü öğretmede etkili olduğunu göstermiştir. Buna göre, öğrencilerin coğrafi görünümü somut olarak deneyimlemeleri ve buna yönelik yansıtıcı gözlemler geliştirme süreçleri, incelenen olguya ilişkin bilgi üretme ve bilgiye erişimde etkili araçlardır. Öğrenciler saha çalışması sırasında bir destinasyonun coğrafyasını deneyimlemekten keyif aldıklarını belirtmişlerdir.

Saha çalışmasından sonra katılımcılardan alınan geri bildirimler, geliştirilen öğrenme modelinin saha çalışması sırasında yerel halkla teması artırarak ve gruplar arası entegrasyon yoluyla bilgi paylaşımını güçlendirerek daha etkili olabileceğini göstermiştir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin nitel analiz ve haritalama atölyesi aşamalarının soyut kavramsallaştırma sürecinde araştırma alanını oluşturan Sivrihisar kenti peyzajını üç boyutta algılayıp anlamlandırdıklarını ortaya

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

koymaktadır: *Fiziksel, beşeri ve algısal*. Genel bir bakış açısıyla, niteliksel analiz ve tematik haritaların oluşturulmasına ilişkin bilgi ve becerilerin arttığı görülmektedir. Deneyimsel öğrenme döngüsündeki analiz eğitiminin öğrenme çıktılarına ulaşmada etkili ve faydalı olduğunu söylemek mümkündür. Deneyimsel öğrenmeyi içeren bu model, öğrencilerin geri bildirimlerine göre öğrenme hedefine ulaşmada başarılı olarak algılanabilir. Gözlem becerilerini geliştirme, öğrenci merkezli öğrenmeyi teşvik etme, analitik becerileri geliştirme, kişisel becerileri geliştirme ve yaşayarak öğrenmenin öğrenmeyi kolaylaştırması bağlamında elde edilen bu sonuçlar önemlidir.

Bugünün ve geleceğin turizm aktörleri olan Z kuşağının coğrafi görünüm deneyimlerine ilişkin görüşlerinin bir destinasyonun planlama çalışmalarına ışık tutabileceği Akgiş İlhan vd. (2022a) tarafından belirtilmiştir. Bu doğrultuda yazarlar çalışmalarında, Z kuşağının turizmde coğrafi görünümü nasıl algıladığı ve stratejik turizm planlama çalışmalarında turizmde coğrafi görünüm boyutlarının nasıl kullanılabilceği tartışılmıştır.

Araştırmanın ana bulguları şu şekildedir: Z kuşağı üyeleri, bir destinasyonda yerel sakinlerle etkileşim kurmaktan keyif almış; geleneksel mimariyi ve gündelik hayatı ilginç bulmuşlardır. Sivrihisar'ın fiziksel coğrafi görünüm özellikleri göz önüne alındığında Z kuşağı öğrencilerinin en çok ilgisini çeken unsur şehrin kuzeyine doğru uzanan dağlar olmuştur. Z kuşağının çalışma alanı için beşeri coğrafi görünüm tanımı, merkezi iş alanı, kentsel arazi kullanımındaki çeşitlilik, rekreasyon alanları, altyapı inşaatı, kentleşme ve konutlar, geleneksel mimari ve kırdan kente geçişin göstergesi olan bir takım unsurlardan oluşmaktadır. Sivrihisar'ın beşeri coğrafi görünümüne yönelik ilginç noktalarından biri, yerel halkla yakın bir iletişim kurabilme becerisidir. Bu bağlamda, bu çalışmadaki öğrenciler yerel halkla iletişimi, bölgenin kültürünü öğrenmek ve deneyimlemek için bir fırsat olarak görmüşlerdir. Sivrihisar'ın algısal coğrafi görünüm ile ilgili olan çekiciliğinin merkezinde gündelik hayat yer almıştır. Günlük yaşam algısı duygulardan, seslerden ve kokulardan oluşmuştur. Öğrencilerin çoğu Sivrihisar'ı toprak kokusu ve hayvan sesleriyle, huzur ve mutluluk duygusuyla ifade etmiştir.

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

Sonuç olarak turizm planlaması araştırması ve öğretim yöntemlerinin etkililiği kapsamında iki farklı bakış açısından hareketle gerçekleştirilen çalışmalar göstermiştir ki, geleceğin turizm aktörlerinden biri olan Z kuşağına yönelik verilen eğitimlerin odağı günümüzde değişmelidir. Teorik eğitimden ziyade öğrencilerin daha aktif olabilecekleri ve daha gerçek deneyimler yaşayabilecekleri öğretim yöntemlerine ihtiyaç vardır. Turizm ile ilişkili tüm alanlarda iyi eğitilmiş genç kuşakların gelecek turizm planlama çalışmalarına yönelik algıları da daha yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

Agnew, J. A., *Place and Politics: The Geographical Mediation of State and Society*, Routledge, 2015.

Akış İlhan, Ö. A., Balyalı, T. Ö., & Aktaş, S. G., “Demographic Change and Operationalization of the Landscape in Tourism Planning: Landscape Perceptions of the Generation Z”, *Tourism Management Perspectives*, Vol. 43, 100988, 2022a.

Akış İlhan, Ö., Özoğul Balyalı, T., Günay Aktaş, S., & Witsel, M., “Becoming a Part of the Destination: A Model for Teaching Tourism Landscape”, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, Vol. 22, No. 4, p. 1-24, 2022b.

Arcodia, C., & Dickson, C., “ITHAS: An Experiential Education Case Study in Tourism Education”, *Journal of Hospitality & Tourism Education*, Vol. 21, No. 1, p. 37-43, 2009.

Avrupa Seyahat Komisyonu. (2020). *Study on Generation Z Travellers*. <https://etc-corporate.org/reports/studyon-generation-z-travellers/> (Erişim Tarihi: 15.05.21)

Azara, P., “Landscape, Live Nature: Towards the Construction of the Image of Landscape in the West”, G. Maciocco (Ed.), *Urban landscape perspectives*, Springer (pp. 43-60), Springer, 2008.

Caber, M., Albayrak, T., & Crawford, D., “Perceived Value and Its Impact on Travel Outcomes in Youth Tourism”, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, Vol. 31, 100327, 2020.

Herkes İçin Coğrafya

Sayı:16

Dünya Turizm Örgütü. (2010). Demographic Change and Tourism <https://etc-corporate.org/reports/demographic-change-and-tourism/> (Erişim Tarihi: 15.05.21)

Günay Aktaş, S., Turizm Coğrafyası, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2016.

Jacobsen, J. K. S., “Use of Landscape Perception Methods in Tourism Studies: A Review of Photo-Based Research Approaches”, *Tourism Geographies*, Vol. 9, No. 3, p. 234-253, 2007.

Maciocco, G., The Territorial Future of the City, G. Maciocco (Ed.), *The territorial future of the city* (pp. 1-25), Springer, 2008.

Papamarcos, S. D., “The “Next Wave” in Service-Learning: Integrative, Team-Based Engagements With Structural Objectives”, *Review of Business*, Vol. 23, No. 2, p. 31-38, 2002.

Ruhanen, L., “Bridging the Divide between Theory and Practice: Experiential Learning Approaches for Tourism and Hospitality Management Education”, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, Vol. 5, No. 4, p. 33-51, 2005.

Saarinen, J., Rogerson, C. M., & Hall, C. M., “Geographies of Tourism Development and Planning”, *Tourism Geographies*, Vol. 19, No. 3, p. 307-317, 2017.

Terkenli, T. S., “Landscapes of Tourism: Towards a Global Cultural Economy of Space?”, *Tourism Geographies*, Vol. 4, No. 3, p. 227-254, 2002.